

אין בישול אחר בישול

יונתן שי פרידמן

אגלי טל, אופה, ס"ק יד

באיסור דאורייתא מחמירין כאינך פוסקים, וכשלא נצטנן לגמרי וראוי עדיין לקצת בני אדם לאכול מחמת חמימותו, כבר יצאנו מחשש איסור דאורייתא, דלא גרע מאם נתבשל כמאכל בן דרוסאי בדבר יבש, אף שלא נתבשל כל צורכו, דשוב אין בו איסור בישול מדאורייתא.

חזון איש הלכות שבת סימן לז

(ג)... וכתב הרמ"א, דאנן נוהגים להקל כדעת הרשב"א והר"ן, דאפילו בדבר לח אין בישול אחר בישול אף שנצטנן... אלא מפני שלא יבואו להקל בחיים, לא נהגו להקל בצונן שאין חמימותו ניכרת.

שולחן ערוך או"ח הלכות שבת רנ"ג:

לכן אסור לומר לאינו יהודי להחם הקדירה אם נצטנן; ואם עשה כן, אסור לאכול אפי' צונן. אמנם אם לא נצטנן כ"כ, שעדיין ראויים לאכול, אם חממו אותו האינם יהודים, מותרין לאכול.

שולחן ערוך הרב או"ח שיח:ט

ונהגו להקל אם לא נצטנן לגמרי אלא ראוי עדיין לאכול מחמת חמימותו

שו"ת אגרות משה או"ח חלק ד סימן עד

(ב) מהו טעם הרמ"א בדבר שיש בו מרק שכל ונהגו להקל אם לא נצטנן לגמרי, ומהו שיעור זה. תשובה: טעם הרמ"א משום שסובר לדינא כהרמב"ם והרשב"א דאין בשול אחר בשול גם בלח אבל מחמירין כשנצטנן לגמרי. ושיעור החמימות שצריך להיות בלח להרמ"א הוא שראוי לאכול לאלו שרוצין לאכול חמין כדכתב בש"ע הגר"ז ס"ט. ומה שהביא כתר"ה מאג"ט ס"ק י"ד דכשראוי עדיין לקצת בנ"א לאכול מחמת חמימותו כבר יצאנו מחשש איסור דאורייתא ובדרבנן סמכינן על הפוסקים דלא מחלקין בין לח ויבש, לא מובן כלל דבלא נתבשל מתחלה אלא פחות מיד סולדת אף שהוא בחום גדול הראוי לאכילת חמין חייב כשישלים לבשל עד שיהיה יד סולדת. וממילא להסוברים דיש בשול אחר בשול בלח כשנצטנן חייב אף אם נצטנן קצת שנעשה פחות מיד סולדת אף שהוא עדיין חם טובא כראוי ועוד יותר מאכילת בנ"א חמין חייב, וא"כ איך כתב דבראוי לאכול מחמת חמימותו לקצת בנ"א הוא רק בשול מדרבנן וצ"ע בכונתו.

שו"ת אבני נזר או"ח סימן קכט

(ו) מה שכתב בשאלה שבא לפניו במה שנוהגין ששופכין מים מבושלים שנצטננו לגמרי בתוך מים רותחין שיהי' שניהם אינם צוננים לגמרי ושוב מחממין אותם כהכרעת רמ"א דבלא נצטנן לגמרי אין בו בישול אחר בישול. וכתב מעלתו דודאי אין היתר בהמים שנצטננו לגמרי משום שהחמו קצת דאין היתר אלא בשעדיין חם מחמת הבישול הראשון. [אמת אמר וכן כתב בחי' ר' עקיבא (בהג' לשו"ע סוף סי' רנ"ג] וכן באגלי טל בהשמטות לס"ק י"ד דיבור המתחיל ולפ"ז]. נמצא עדיין עושה איסור במה שמבשל המים שנצטננו רק אם הם מועטין יש להתיר משום ביטול. ואף דהוי דבר שיש לו מתירין. בדרבנן נסמוך על הפוסקים אין בישול אחר בישול אפילו בנצטנן לגמרי. אך מסופק לפי דבריי דאין בזה ביטול...

תלמוד בבלי מסכת שבת קמה:

משנה. כל שבא בחמין מערב שבת - שורין אותו בחמין בשבת.

תלמוד בבלי מסכת שבת לו:

משנה. כירה שהסיקה בקש ובגבבא - נותנים עליה תבשיל בגפת ובעצים - לא יתן עד שיגרוף, או עד שיתן את האפר... ובית הלל אומרים, אף מחזירין.

תלמוד בבלי מסכת שבת לד.

[אמר] רבא: מפני מה אמרו: אין טומנין בדבר שאינו מוסיף הבל משחשכה - גזרה שמא ירתח.

רש"י מסכת שבת לד.

משחשכה - ...גזירה שמא ימצא קדרתו שנצטננה כשירצה להטמינה, וירתיחנה תחילה, ונמצא מבשל בשבת.

רא"ש מסכת שבת ג"א

ורש"י פירש לעיל גזירה שמא ירתח קדירה שנצטננה... למדנו שאף בתבשיל שנתבשל ונצטנן שייך ביה בישול כיון שיש בו משקה והא דאמרינן כל שבא בחמין לפני השבת שורין אותו בחמין בשבת היינו דבר יבש כגון תרנגולתא...

רבנו יונה, בבא בתרא י"ט, ד"ה תנן התם

ומכשלה גדולה תחת יד קצת העם, שטומנין קומקום של מים חמין ליתן לתוך הקדירה בשבת כשהתבשיל מצטמק, ופעמים שהאחד אין היד סולדת בו והאחד סולדת בו ומתבשל זה בזה, ונמצאו מבשלים בשבת.

ר"ן על הרי"ף מסכת שבת כב.

ולא ידעתי מנין לו שהרי כל שבא בחמין מלפני השבת שורין אותו בחמין בשבת אף על פי שהוא צונן גמור ולא ידעתי הפרש בין מים מבושלים למבושל אחר וצריך עיון ובדיקה:

שולחן ערוך או"ח הלכות שבת שיח:ד

תבשיל שנתבשל כל צרכו, יש בו משום בישול אם נצטנן... וה"מ שיש בו בישול אחר בישול, בתבשיל שיש בו מרק, אבל דבר שנתבשל כבר, והוא יבש, מותר לשרותו בחמין בשבת (יונתן שי - כרא"ש ע"פ רש"י).

חזון איש הלכות שבת סימן נ

ט)... דאפ' לדעת הפוסקים בשו"ע ס' שי"ח דלאחר שנתבשל כמב"ד אין בו משום בישול... וכן לא שייך במתכת אין בישול אחר בישול, דהמחמם את הברזל אין נפקותא בין אם נתחמם כבר בזמן מן הזמנים אם לא, דלא דמי לאוכל דאפי' אם נצטנן פעולת הריכוך נשאר בו ומה"ט ס"ל להפוסקים דבלח יש בישול אחר בישול...

משנה ברורה שיח:ד

אם נצטנן - היינו שאין היד סולדת בו אף שהוא קצת חם עדיין אבל אם היד סולדת בו אף שנצטנן מרתיחתו לא שייך בו בישול עוד דבכלל רותח הוא ואין בישול אחר בישול... וכ"ז הוא דעת המחבר...

שולחן ערוך או"ח הלכות שבת שיח:טו

הגה: ...ויש מקילין לומר דכל שאין נותנו ע"ג האש או הכירה ממש רק סמוך לו, אפילו נצטנן, מותר. ונהגו להקל בזה אם לא נצטנן לגמרי, וכמו שכתבתי לעיל סי' רנ"ג.

Rabbeinu Yona ben Avraham Girondi

(c. 1200-1263)

Rabbeinu Yona lived in Spain and was a cousin and friend of the Ramban. He was a talmid of Rabbi Shlomo Min Hahar and he was a rebbe of the Rashba. He published chiddushim on the Gemara, a perush on the Rif, a perush on Pirkei Avot, a perush on the Torah and Mishlei, a sefer called Sha'arei Teshuva, and more.